EFF'S SURVEILLANCE SELF-DEFENSE

KUHUDHURIA MAANDAMANO

https://ssd.eff.org/en/about-surveillance-self-defense

ELECTRONIC FRONTIER FOUNDATION

LOCALIZATION LAB

Sasa, hata zaidi ya hapo awali, raia lazima waweze kuwafanya wale walio madarakani kuwajibika na kuwatia moyo wananchi wengine kupitia kushiriki kwa maandamano.

Kulinda vifaa vyako vya elektroniki na mali ya kidijitali kabla, wakati, na baada ya maandamano ni muhimu ili kujilinda na kulinda habari zako, na pia kukuwezesha kupitisha ujumbe wako. Wizi, uharibifu, unyang'anyi, au kufutwa kwa lazima kwa habari zako kunaweza kuvuruga uwezo wako wa kuchapisha habari zako. Wakati huo huo, wale wanaoshiriki katika maandamano wanaweza kukaguliwa au kukamatwa, au mahali wanakoenda na watu wanaowasiliana nao kuchunguzwa.

Kumbuka kwamba vidokezo hivi ni mapendekezo ya jumla ya usalama bora wa data na havijumuishi ushauri wa kisheria au ushauri nasaha. Ikiwa una matatizo mahususi ya kisheria, tafuta ushauri wa wakili aliyeidhinishwa.

Kabla ya Maandamano

Wezesha Usimbaji Fiche Madhubuti kwenye Kifaa Chako

Usimbaji fiche na usimbaji unaozingatia faili ni aina mbili za usimbaji fiche unatumia kifaa, aghalabu huhakikisha kuwa faili kwenye kifaa chako chote haziwezi kufikiwa na wengine. Hizi zote ni aina za usimbaji fiche ambazo hulinda data wakati ambapo hazihawilishwi —zisichanganywe na "usimbaji fiche wa habari zikihawilishwa," ambao hulinda data inayotumwa kwenye mtandao. Usimbaji fiche wa diski yote na faili unaweza kusaidia kulinda kila kitu kutoka kwa hifadhidata ya ndani ya ujumbe hadi manenosiri yaliyohifadhiwa kwenye kivinjari chako. Ikiwa kifaa chako kitachukuliwa na polisi, au kikipotea au kuibwa, usimbaji fiche wa kifaa unaweza kusaidia kulinda data iliyohifadhiwa kwenye kifaa chako. Hali za maandamano haziwezi kutabirika, kwa hivyo kupoteza simu yako ni jambo linalowezekana.

iOS na vifaa vingi vya Android vina usimbaji fiche wa kifaa uliojengewa ndani yake. Vifaa hivi vinapaswa kulindwa na nenosiri dhabiti: herufi 8-12 zisizo na taratibu maalumu na ambazo ni rahisi kukumbuka na kuziandika unapofungua kifaa chako. Ikiwa vifaa havijalindwa na nenosiri dhabiti, usimbaji fiche unaweza kuwa rahisi kuondolewa kwa kutumia majaribio ya udukuzi wa kubahatisha. iPhone 5s na matoleo mengine yanayofuata na vifaa vingi vya Android vina maunzi maalum ya kulinda dhidi ya aina hii ya udukuzi, lakini mbinu za kuondoa ulinzi huu unaendelea kutengenezwa. Kwa hivyo, utumiaji wa nenosiri dhabiti ndio mbinu bora ya kulinda kifaa chako. Ili kuwezesha au kubadilisha nenosiri lako:

- **Kwa simu ya iPhone**: Fungua ***Mipangilio*** > ***Kitambulisho cha Uso & Nywila*** > kisha gusa "Washa Nywila" au "Badilisha Nywila," kisha gusa "Machaguo ya Nywila" na uchague aina au urefu wa nywila ambayo ungependa kutumia.
- **Kwa kifaa cha Android**: Fungua ***Mipangilio*** > ***Usalama & Faragha*** > ***Kufungua Kifaa*** > ***Kufunga Skrini*** na uchague aina au urefu wa nywila ambayo ungependa kutumia.

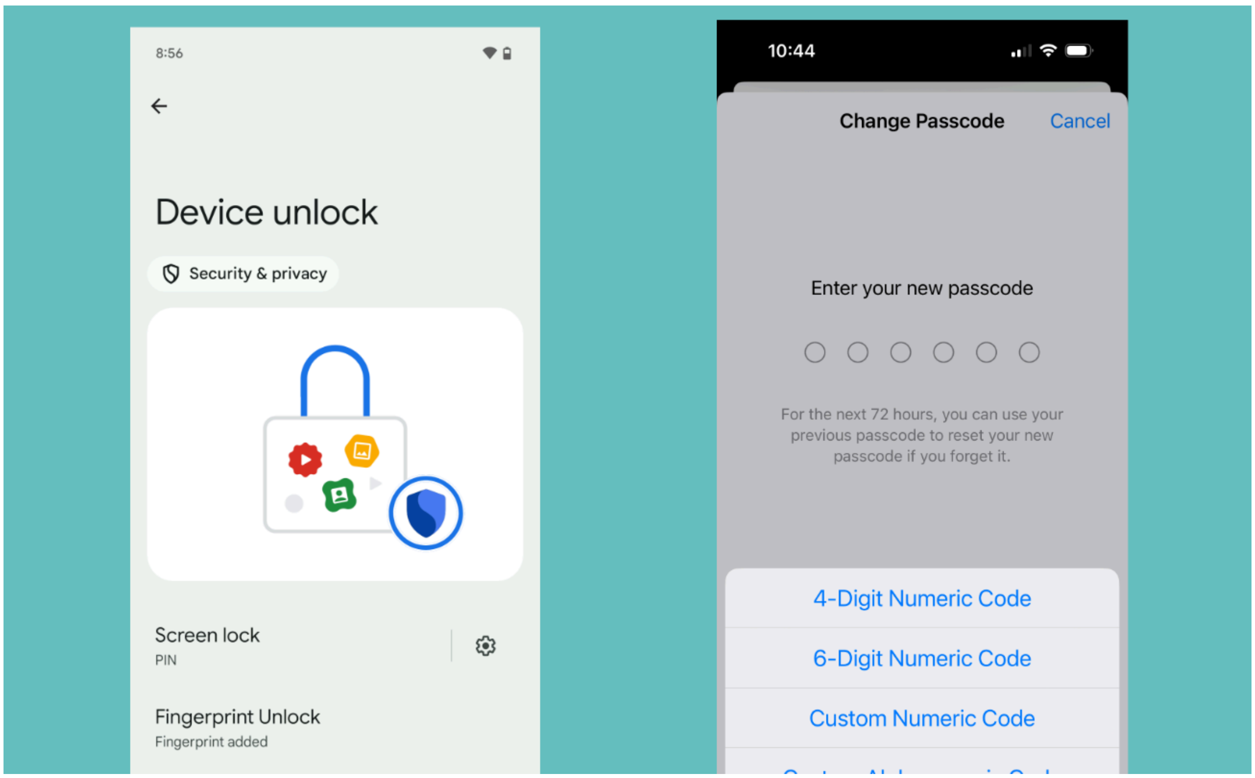

Kuwezesha nywila kwenye kifaa cha Android (kushoto) na kifaa cha iPhone (kulia)

Usimbaji fiche wa kifaa chako huenda hautalinda hifadhidata ya nje ya habari kama vile kadi sakima au diski mweko. Lazima ulinde hifadhidata hizi kando, na huenda ukashindwa kuzilinda kabisa. Unaweza kutaka kuchunguza ni wapi faili zimehifadhiwa kwenye kifaa chako kwa kutumia programu ya kuvinjari faili, au kuondoa hifadhidata ya nje kutoka kwa kifaa chako kabisa.

Isitoshe, kamera nyingi za kidigitali hazina uwezo wa kusimba. Ni jambo mwafaka kuchukulia kuwa picha na video zilizochukuliwa na kamera za kidijitali zitahifadhiwa bila kusimba, isipokuwa kama itaelezwa vinginevyo.

Ondoa Alama za Kidole au Kufungua kwa Uso

Kulingana na muundo wa simu yako, iOS na Android huruhusu watumiaji kufungua (na usimbuaji fiche) vifaa vyao kwa alama ya vidole au kwa utambuzi wa uso. Ingawa mipangilio hii inaweza kuonekana kuvutia kama njia rahisi za kufurahia manufaa ya usimbaji fiche wa kifaa, matumizi yao yanamaanisha kuwa afisa anaweza kukulazimisha kufungua kifaa chako kwa alama ya kidole au uso wako. Katika maandamano hasa—au katika hali nyingine yoyote ambayo kuna uwezekano mkubwa wa kukabiliwa na hitaji la serikali la kutafuta simu yako (kama vile kwenye kivuko cha mpaka)—tunapendekeza *uondoe kipengele hiki*.

Nchini Marekani, matumizi ya kibayometriki kama vile kuchanganua uso au alama ya vidole ili kufungua simu yako kunaweza pia kuathiri ulinzi wa kisheria wa maudhui ya simu yako uliyopewa chini ya Marekebisho ya Tano dhidi ya kutiwa hatiani kwa lazima. Chini ya sheria ya sasa, ambayo bado inabadilikabadilika, matumizi ya nywila iliyokaririwa kwa ujumla hutoa msingi thabiti wa kisheria wa kujisitiridhidi ya amri ya mahakama ya kulazimishwa kufungua/usimbuaji fiche wa kifaa chako. Ingawa EFF inaendelea kujitahidi kuimarisha ulinzi wetu wa kisheria dhidi ya kuwalazimisha watu kusimbua vifaa vyao, kwa sasa kuna ulinzi mdogo dhidi ya kulazimishwa kufungua alama za vidole kuliko ilivyo dhidi ya kufichua nenosiri kwa kulazimishwa.

- **Kwa kifaa cha iPhone**:, Ondoa Kitambulisho cha Kibayometriki kwa kuingia kwenye ***Mipangilio*** > ***Kitambulisho cha Uso (au Alama za Vidole) & Nywila*** na uondoe "Fungua iPhone", au uguse chaguo la Weka Upya Kitambulisho cha Uso.
- **Kwa kifaa cha Android**: Maelekezo ya kuondoa bayometriki yatategemea mtengenezaji wa kifaa chako. Kwa vifaa vya Pixel vinavyotumia Android 14, nenda kwenye ***Mipangilio*** > ***Usalama & Faragha*** > ***Kufungua Kifaa Kufungua kwa Alama ya Vidole*** na uondoe "Kufungua simu yako". Ikiwa una simu kutoka mtengenezaji tofauti, huenda ukahitaji kutafuta mtandaoni kwa maelekezo mahususi ya muundo wa simu yako.

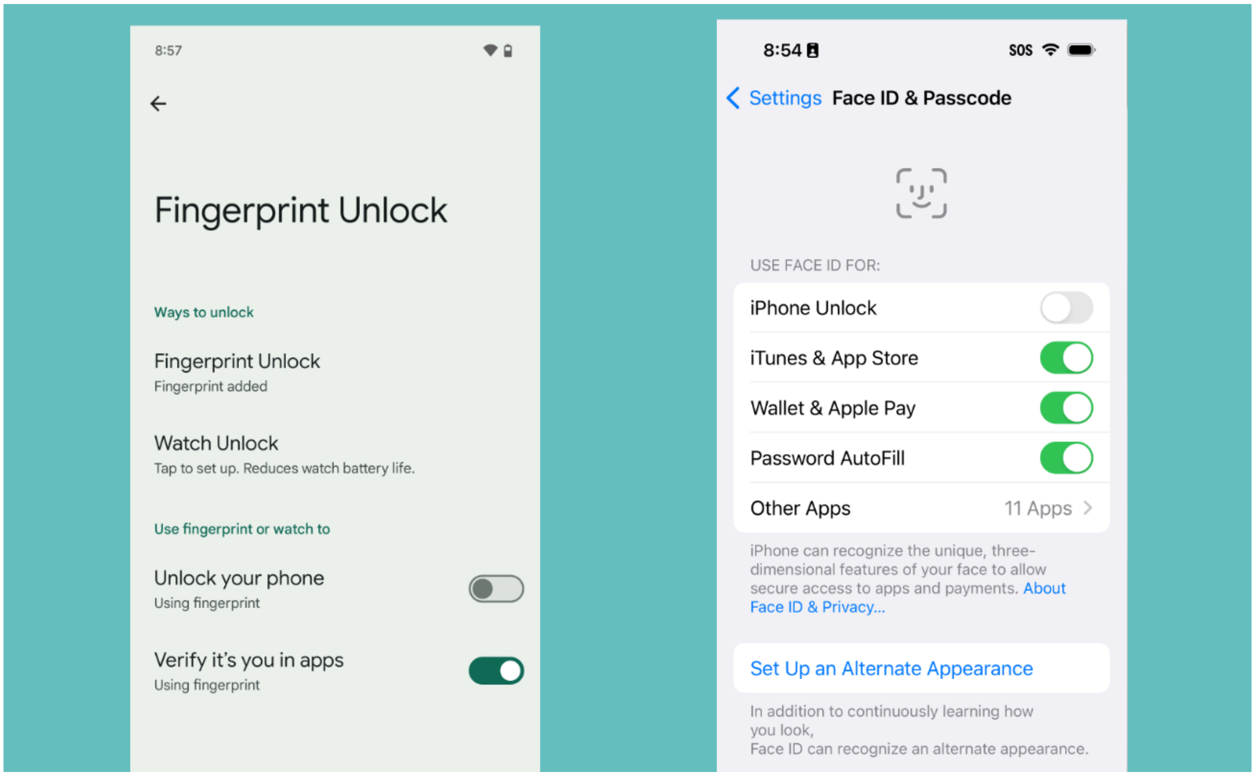

Kulemaza ufunguaji wa simu ya bayometriki kwenye kifaa cha Android (kushoto) na kifaa cha iPhone (kulia)

Sakinisha Ishara

Signal ni programu-tumizi inayopatikana kwa vifaa vya iOS na Android na ambayo hutoa usimbaji fiche thabiti ili kulinda ujumbe wa maandishi na simu. Aina hii ya ulinzi inaitwa usimbaji fiche kutoka mwanzo hadi mwisho, ambao hulinda mawasiliano yako yanapowasilishwa. Kwa kweli, kuna chaguzi nyingine za programu-tumizi za mawasiliano, lakini zina tahadhari. Kwa mfano, WhatsApp pia imesimbwa kwa njia fiche kutoka mwanzo hadi mwisho, lakini hukusanya metadata kuliko Signal. Programu ya Messages kutoka Apple imesimbwa kutoka mwanzo hadi mwisho, lakini ikiwa tu kila mtu kwenye gumzo anatumia kifaa cha iPhone. Signal ndiyo chaguo rahisi zaidi la kuhakikisha kuwa kila mtu anayehusika kwenye gumzo amewekewa mipangilio salama kwa chaguomsingi.

Mbali na kusimba mawasiliano ya moja kwa mmoja, Ishara husimba mazungumzo ya kikundi. Programu-tumizi hii pia inaruhusu mtumiaji kufanya ujumbe kutoweka muda chache baada ya kusomwa. Tofauti na programu zingine kama vile Snapchat, ujumbe huu wa muda mfupi hautawahi kuhifadhiwa kwenye seva yoyote, na huondolewa kwenye kifaa chako baada ya kutoweka.

Mnamo 2016, baraza la uchunguzi wa mahakama katika Wilaya ya Mashariki ya Virginia ilitoa hati ya kuitwa mahakamani kwa Open Whisper Systems, watengenezaji wa Ishara. Kwa sababu ya muundo wa Ishara, ambayo inapunguza metadata ya mtumiaji iliyohifadhiwa kwenye seva za kampuni, data pekee waliyoweza kutoa ilikuwa "tarehe na wakati mtumiaji alijiandikisha na Ishara na tarehe ya mwisho ya unganisho la mtumiaji kwa huduma ya Ishara". Hali kama hiyo, na matokeo sawa, ilitokea tena mnamo 2021 (mara mbili).

Watu kwenye maandamano wakati mwingine watalazimika kufanya machaguo fulani. Unaweza kuwa na sababu nzuri za kutuma ujumbe wa Ishara; kwa mfano, kumwambia rafiki unachokiona kwenye maandamano ili waweze kuwatahadharisha wengine au kutuma picha na video zinazofaa kwa marafiki ili simu yako ikichukuliwa uwe na njia ya kurudisha picha na video hizo baadaye. Unaweza pia kuwa na sababu nzuri za kuwazuia wapinzani kutumia simu yako kuthibitisha kuwa ulikuwa kwenye maandamano; hii inahitaji kuzima muunganisho wake au kuiacha nyumbani, kama tunavyoeleza hapa chini. Kwa bahati mbaya, ukienda kwenye maandamano na kutumia simu yako kuwasiliana, hata kwa Signal, muunganisho wa simu hiyo unaweza kufichua eneo uliko.

Zuia Viigaji vya Tovuti ya Simu Kufuatilia Simu Yako

Viigaji vya Tovuti ya Simu—pia vinaitwa Vitambuzi vya IMSI na Stingrays—ni zana ambayo mamlaka za kutekeleza sheria na serikali hutumia kufuatilia simu, kusikiliza au kuvuruga mawasiliano, kupeleleza serikali za kigeni, au hata kusakinisha programu hasidi. Viigaji vya Tovuti ya Simu pia vinaweza kutumiwa kutuma ujumbe wa kero na kushiriki katika ulaghai. Mbinu ya kawaida inayotumiwa na Viigaji vya Tovuti ya Simu ni kudanganya simu yako ili iunganishe kwa mnara bandia wa seli za 2G. Ili kuzuia simu yako kuunganishwa kiotomatiki kwa Viigaji vya Tovuti ya Simu, unaweza kuzima 2G kwenye simu yako.

- **Kwa kifaa cha iPhone**: Utahitaji kuwezesha "Hali ya Kusitisha," hali maalum kwenye simu yako ambayo hufunga vipengele kadhaa kwa watu wenye wasiwasi kuhusu kushambuliwa na programu hasidi ya kudukua vifaa au mashambulizi yanayoweza kuathiri taifa nzima. Pia, kuanzia iOS 17, huzima 2G. Hali ya Kusitisha itazima vipengele kadhaa kwenye iPhone yako baada ya kuiwezesha. Hii ikiwa ni pamoja na uwezo wa kutuma na kupokea aina fulani za viambatisho vya ujumbe (kama vile kushiriki eneo lako), na kuzuia simu zinazoingia za FaceTime. Unaweza kusoma zaidi kuhusu kile kitakachozimwa kwenye simu yako hapa. Ili kuwezesha Hali ya Kusitisha, fungua ***Mipangilio*** > ***Usalama & Faragha*** > ***Hali ya Kusitisha*** na uguse chaguo la "Washa Hali ya Kusitisha" . Unaweza kutendua uamuzi huu wakati wowote utakaporejea nyumbani kutoka

kwa maandamano kwa kufuata maelekezo sawa na kuchagua "Zima Hali ya Kusitisha."

- **Kwa kifaa cha Android**: Kulingana na toleo la mfumo endeshi ambao unatumia, mtengenezaji wa simu yako, na mtoaji wako wa huduma za simu, unaweza kuzima 2G, kuhitaji miunganisho ya simu iliyosimbwa kwa njia fiche, au zote mbili. Fungua ***Mipangilio*** > ***Mtandao & Intaneti*** > ***SIMs > [Jina la mtoaji wako wa huduma za simu]***, tafuta chaguo la "Ruhusu 2G" , na kuizima ili kulemaza 2G kabisa. Unaweza pia kuona chaguo kwenye ukurasa wa SIM "Inahitaji Usimbaji Fiche." Ukiona chaguo hili, liwashe ili kuzuia simu yako kutumia "msimbo fiche" wakati wa kuunganisha kwa mnara wa simu. Kwa kuwa makampuni mengi ya simu za Marekani hayatumii tena mitandao ya 2G, unaweza kufikiria kuacha mipangilio hii jinsi ilivyo hata baada ya maandamano.

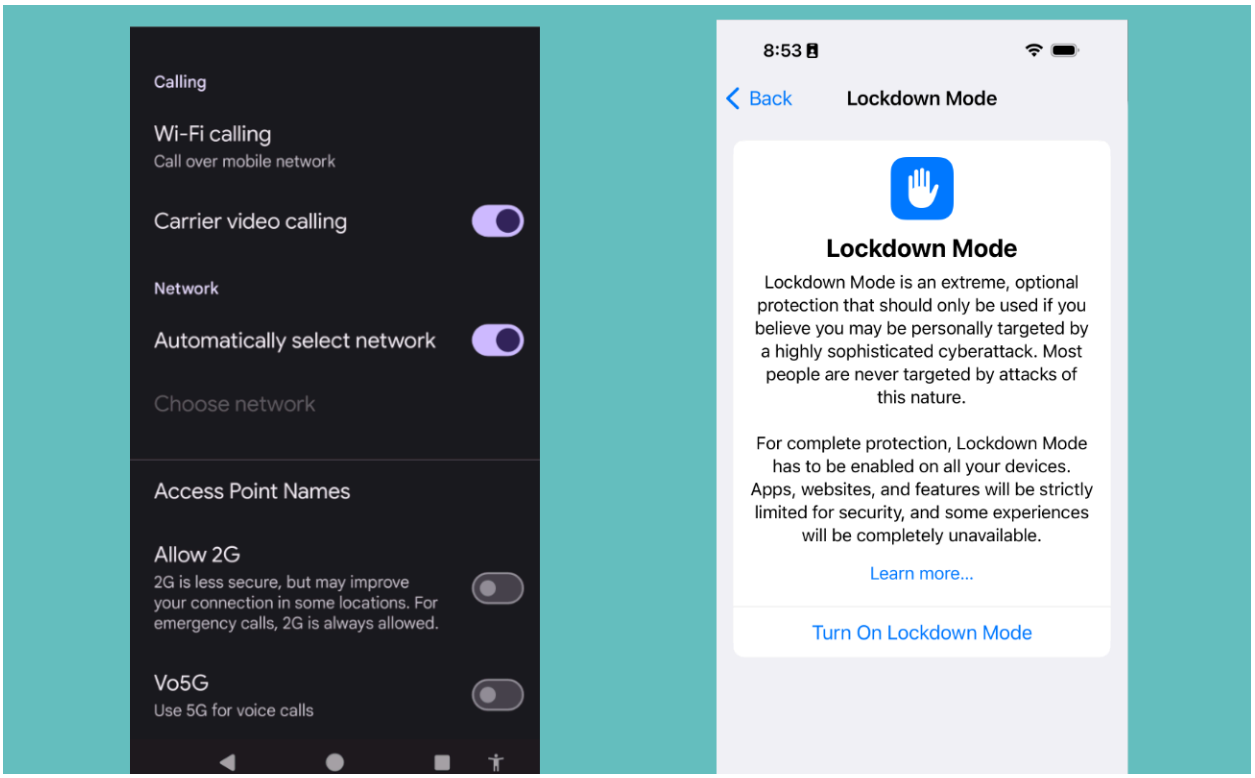

Kuzima 2G kwenye kifaa cha Android (kushoto) na kuwasha Hali ya Kusitisha kwenye kifaa cha iPhone (kulia)

Cheleza Data Yako

Chukua tahadhari ili kupunguza gharama zinazotokana na kupoteza ufikiaji wa kifaa chako, kiwe kitapotea, kuibiwa au kutwaliwa na maafisa wanaotekeleza sheria. Cheleza data yako mara kwa mara na uhifadhi nakala hiyo mahali salama ili kuwa na wakati

rahisi baadaye. Ikiwa unacheleza iPhone yako mtandaoni, tunapendekeza sana uwezeshe kipengele cha hiari cha Ulinzi wa Juu wa Data, ambacho huwasha usimbaji fiche kutoka mwanzo hadi mwisho kwa data nyingi iliyohifadhiwa katika iCloud. Kwa Android, tunapendekeza uchague huduma ya kuhifadhi nakala rudufu mtandaoni ambayo hutoa (kinachojulikana kama) "Ulindaji data kwa ufunguo wa kipekee wa mtumiaji," ili kuweka data yako salama kutoka hata kwa mtoa huduma wa nakala rudufu chelezo mwenyewe (kumbuka kwamba baadhi ya huduma hutumia majina tofauti kwa ajili ya kipengele hiki).

Nunua Simu ya Kulipiwa Mapema na Kuachwa Wakati Wowote

Nchini Marekani, sheria za serikali hazikuhitaji uonyeshe kitambulisho chako ili ununue kadi ya SIM iliyolipwa mapema (lakini jimbo lako linaweza kuhitaji kitambulisho). Nchi nyingi zinahitaji utoe kitambulisho ili ununue kadi ya SIM iliyolipwa mapema, na hivyo kuunganisha kadi hiyo na utambulisho wako na kuondoa uwezekano wa kutojulikana.

Ikiwa unahitaji kulinda data iliyohifadhiwa kwenye kifaa chako, usilete kifaa hicho kwenye maandamano. Badala yake, nunua simu ya rununu ya kulipia mapema. Vifaa hivi vinaweza kununuliwa pamoja na kadi ya SIM katika maduka makubwa zaidi ya rejareja. Wajulishe marafiki zako nambari yako ya muda, na utumie hii kuratibu shughuli zako.

Kumbuka kwamba eneo la vifaa vya simu za rununu linaweza kuamuliwa kwa kutumia minara ya simu za mkononi. Kwa hiyo, kama hutaki utambulisho wako na eneo lako lijulikane, zima kifaa chako cha kulipia mapema kabla ya kwenda nyumbani au mahali popote ambapo kunaweza kufichua utambulisho wako. Kama tulivyoelezea hapa chini, unaweza pia kugeuza mipangilio kwenye simu yako ya kulipia mapema ili kuondoa muunganisho wake na hivyo kuzuia ufuatiliaji wa eneo uliko.

Unapomaliza kutumia simu ya kulipia mapema, unaweza kuitumia tena kwa njia salama au kuitupa mahali pasipo na uhusiano nawe. Kumbuka kwamba ikiwa ukibeba kifaa chako cha kawaida na kile cha kulipia mapema, eneo la vifaa hivi linaweza kugunduliwa na kuhatarisha uwezo wako wa kutokujulikana.

Vaa Mavazi Salama na Yasiyokutambulisha

Mashirika mengi ya kutekeleza sheria yana uwezo wa kufikia teknolojia ya kisasa ya ufuatiliaji ambayo inaweza kutumika kutambua watu wanaohudhuria maandamano. Ili kujilinda, ni muhimu kuvaa kwa njia zisizokutambulisha na kulinda usalama wako wa kimwili.

Kuvaa nguo sawa na kila mtu katika kikundi chako kunaweza kusaidia kuficha utambulisho wako wakati wa maandamano na kukuzuia usitambuliwe na kufuatiliwa baadaye. Kuvaa mavazi ya rangi nyeusi-nyeusi kutakusaidia kutojulikana kwenye umati. Fahamu kwamba huenda usionekane vizuri na magari wakati wa giza, na unapaswa kuwa mwangalifu zaidi unapovuka barabara au unapotembea karibu na magari yanayoendeshwa.

Ikiwa una michoro inayoonekana au rangi za nywele zisizo za kawaida, zifunike. Michoro inaweza kutumika kukutambulisha baadaye, na zinaweza kuongezwa kwenye hifadhidata za utambuzi wa michoro. Kofia nyeusi zenye rangi moja, skafu, glavu, nguo yenye mikono mirefu, na mavazi yenye urefu kamili yatakusaidia kuficha alama hizi za utambulisho ili uweze kuingiana kwa urahisi zaidi katika umati.

Wakati wa Maandamano

Chukua Picha na Video Bila Kufungua Kifaa Chako

Kupiga picha nzuri ni jambo ambalo ungependa kufanya, na picha zenye nguvu zinaweza kusaidia kazi yako. Ikiwa una kamera ya kidijitali, hata kamera ya bei nafuu, inaweza kuwa chaguo bora zaidi la kupiga picha kwa urahisi. Lakini simu yako inafanya kazi pia. Ikiwa umechagua nenosiri dhabiti, kuliweka kwenye kifaa huchukua muda mwingi, na unapoteza muda kabla ya kuweza kupiga picha. Kwa bahati nzuri, vifaa vya iOS na Android hukuruhusu kupiga picha na video bila kufungua kifaa chako.

- Kwa vifaa vya Android Pixel, bonyeza mara mbili kitufe cha kuwasha/kuzima.
- Kutoka kwa skrini ya kufunga ya iPhone, bonyeza kwa nguvu ikoni ya kamera. Aina za zamani za iPhone zinahitaji utelezeshe kidole juu.

Jali Waandamanaji Wengine katika Picha na Video Zako

Ikiwa unapiga picha au video za watu kwenye maandamano, kumbuka unachochapisha. Ukichapisha picha mtandaoni ambapo nyuso za waandamanaji au watazamaji zinaweza kutambulika, watekelezaji wa sheria au walinzi sungusungu wanaweza kuwafuatilia na kuwakamata au kuwanyanyasa. Ficha nyuso za mtu yeyote kwenye picha. Kuna njia nyingi za kufanya hivi:

- Unaweza kuhariri picha katika programu chaguomsingi ya Android au iOS ya kuhariri picha. Hakikisha umezuia au kufifisha vipengele vingine vya utambuzi kama vile chale au mavazi tofauti (kufifisha wakati mwingine kunaweza kuondolewa, kwa hiyo kuzuia ni njia bora zaidi ikiwa una chaguo).

- Ikiwa unatumia Signal, programu-tumizi hiyo ina zana ya kufifisha ndani yake. Unaweza kujiundia mazungumzo ya ujumbe mwenyewe (programu inarejelea hii kama "Gumzo la Kibinafsi") ili kuhifadhi picha kwa urahisi kwenye simu yako kwa ajili ya kushiriki.
- Kikwaruza Picha ni zana ya mtandaoni inayoweza kutumika kwenye vifaa vya rununu au eneo kazi ili kufifisha au kuzuia uso usionekane.

Ondoa Metadata kwa Picha

Mara tu unapokuwa tayari kuchapisha picha zako, ni wazo zuri kuondoa metadata iliyo kwenye faili za picha ili usitoe maelezo ya kukutambulisha. Metadata kwenye picha inaweza kujumuisha maelezo kama vile muundo wa kamera ambayo picha ilipigwa, saa na eneo kamili ambapo picha ilipigwa, na hata jina lako. Una mbinu za kushughulikia hili:

- Ondoa metadata yoyote ya picha asili kwa kuhamisha picha hiyo kwenye eneo kazi, kupiga picha ya skrini ya picha hiyo, na kuchapisha picha ya skrini badala ya picha asili.
- Unaweza pia kupiga picha ya skrini ya picha kwenye simu yako ya mkononi ili kuondoa metadata, lakini ubora wa picha unaweza usiwe wa juu sana. Kisha unaweza kuchapisha picha hiyo ya skrini badala ya picha asili.
- Jitumie nakala ya picha hiyo katika programu ya Signal (ambayo huondoa metadata wakati wa kutuma picha), kisha upakue picha iliyotumwa kwa ajili ya kuchapisha.

Mambo ya kuzingatia unaposafiri kwenda na kutoka kwenye maandamano

Mazingatio ya Kuendesha Gari

Mifumo ya Leseni ya Kusoma Nambari za Usajili wa Magari Kiotomatiki hurekodi kiotomatiki nambari za usajili wa magari yanayoendeshwa kupitia eneo fulani, pamoja na saa, tarehe na eneo halisi yalikopatikana. Teknolojia hii mara nyingi hutumiwa na watekelezaji sheria nchini Marekani na nchi nyingine nyingi, au kutumiwa na makampuni binafsi kama vile Tahadhari na MVTrac ambao hushiriki data ya nambari ya usajili wa gari na watekelezaji wa sheria na mamlaka zingine. Data hizi zimekusanywa katika hifadhidata kubwa, na kwa ujumla huhifadhiwa kwa muda mrefu. Kwa hakika, eneo ulioko linaweza kufuatiliwa kwa muda kulingana na historia ya uendeshaji wa gari lolote lililosajiliwa kwako, huku kukiwa na vikwazo vichache sana vya kisheria vya jinsi data hii inavyoweza kukusanywa, kufikiwa, kushirikiwa na kuhifadhiwa.

Mazingatio ya Usafiri wa Umma

Kuwa mwangalifu unaposafiri kwenda na kutoka eneo la maandamano kwenye usafiri wa umma. Ikiwa unatumia njia za kulipa au kadi za usafiri ambazo zimeunganishwa na maelezo yako, watekelezaji wa sheria wanaweza kubaini kuwa ulihudhuria maandamano na kufuatilia mienendo yako. Zingatia kulipia nauli kutumia pesa taslimu inapowezekana, au utumie njia mbadala za usafiri wa umma ikiwa ungependelea mienendo na watu unaowasiliana nao wasijulikane.

Iwapo unaweza, zingatia kuendesha baiskeli au kutembea kwenda na kurudi kutoka kwa maandamano ili kupunguza kukabiliwa na aina hizi za hatari za uchunguzi.

Togoa Mipangilio ya Simu Yako

Ili kupunguza uwezekano wa mtu kufuatilia eneo uliko kupitia simu yako, zingatia kuzima baadhi ya vipengele:

- **Kwa kifaa cha iPhone**: Fungua ***Mipangilio*** na uwezeshe "Hali ya Ndege." Kisha, gusa ***Wi-Fi*** na uizime, rudi kwenye ***Mipangilio***, na ufanye vivyo hivyo kwa ***Bluetooth***. Rudi kwenye ukurasa wa ***Mipangilio*** kwa mara ya mwisho, biringiza chini kwa ***Faragha & Usalama*** > ***Huduma za eneo*** na uzime kipengele cha eneo. Unaweza taka pia kuenda kwa ***Mipangilio*** > ***Faragha & Usalama*** > ***Huduma za eneo*** > ***Huduma za mfumo*** (sehemu ya chini) > ***Maeneo Muhimu*** na uzime kipengele hiki.
- **Kwa kifaa cha Android**: Vuta chini kutoka juu ya skrini ili kufikia Upau wa Taarifa. Gusa "Hali ya Ndege" ili kuiwezesha, kisha gusa "Tovuti" na "Lemaza Wi-Fi." Kisha, gusa "Bluetooth" ili kuizima. Mwisho, nenda kwa ***Mipangilio*** > ***Eneo*** na ulemaze "Tumia eneo." Nenda kwa akaunti yako ya Google zima Rekodi za Eneo. Hii inapaswa kuhakikisha kuwa kifaa chako hakitumi ujumbe kwa muda wote wa maandamano, na kuzuia eneo lako lisifuatiliwe.

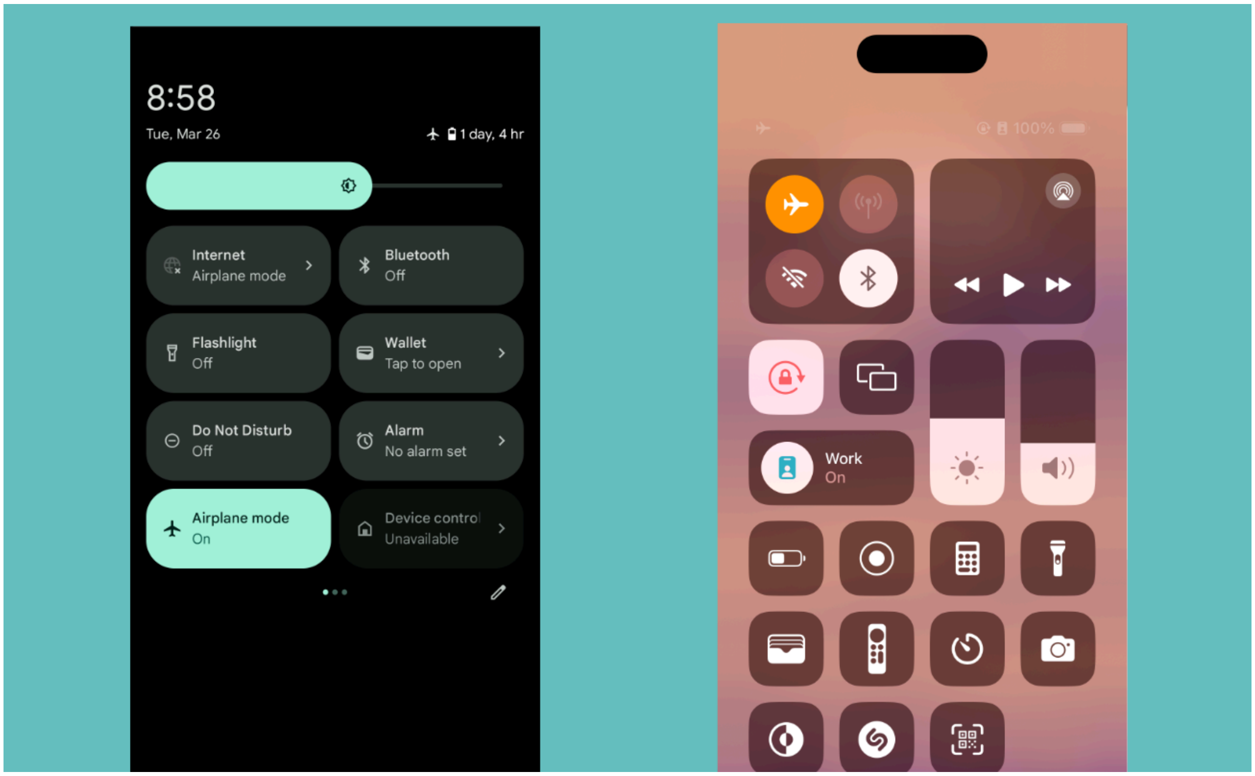

Kuwezesha Hali ya Ndege kwa kifaa cha Android (kushoto) na kwa kifaa cha iPhone (kulia).

Hata hivyo, hata wakati Hali ya Ndege ikiwa imewashwa na Huduma za Eneo, Wi-Fi na Bluetooth zimezimwa, programu zinaweza kuhifadhi eneo lako la GPS na kuisambaza mara tu unapounganisha kwenye intaneti tena. Njia pekee ya kuhakikisha hii haifanyiki ni kuzima simu kabisa.

Kuwasha Hali ya Ndege na kuzima Wi-Fi pia inamaanisha kuwa hutaweza kutuma ujumbe au kuwapigia marafiki zako simu, kwa hivyo panga ipasavyo. Kabla ya kwenda kwenye maandamano, kubaliana mahali ambapo wewe na marafiki zako mnaweza kukutana ikiwa mtatengana.

Ikiwa unahitaji kutafuta na kufuata njia kwa kutumia GPS, tumia programu ya ramani za nje ya mtandao kama vile [Organic Maps](). Unapaswa kupakua ramani ya eneo la maandamano mapema.

Ikiwa Umekamatwa Marekani

Ikiwa unazuiliwa na kuhojiwa na polisi, una haki ya kukaa kimya, na kuzungumza na wakili kabla na wakati wa kuhojiwa. Ni bora kusema "Nataka wakili wangu na

ninachagua kukaa kimya" na kisha kukataa kujibu maswali mpaka upate nafasi ya kuzungumza na wakili.

Ukiamua kujibu maswali, hakikisha unasema ukweli. Inaweza kuwa kosa kumdanganya afisa wa polisi na unaweza kujikuta katika matatizo zaidi kwa kusema uwongo kwa watekelezaji wa sheria hata kuliko chochote walichotaka kuzungumza nawe hapo kwanza.

Ikiwa polisi wataomba kuona simu yako, waambie kwamba *hukubali* kutafutwa kwa simu yako. Polisi huenda wakachukua simu yako na kujaribu kuitafuta baadaye, lakini angalau itakuwa wazi kuwa hukuwapa kibali cha kufanya hivyo.

Ikiwa polisi watauliza nenosiri ili kufungua kifaa chako (au kukuuliza ukifungue moja kwa moja), unaweza kukataa. Unaweza kunyanyasika mikononi mwa watekelezaji wa sheria—kutoka kwa kuchukuliwa kwa simu yako hadi kuwekwa rumande—kwa kukataa kutoa nenosiri lako au ufunguo wa kibayometriki. Kila hali ya kukamatwa ni tofauti, hata hivyo, utahitaji kuzingatia hali ya tishio lako.

Baada ya Maandamano

Cha Kufanya Ikiwa Kifaa Chako Kikichukuliwa

Ikiwa kifaa chako kimetwaliwa, unaweza kuwa na njia ya kisheria ya kukirejesha. Nchini Marekani, wakili wako anaweza kuwasilisha ombi la kurejesha mali yako ikiwa halishikiliwi kama ushahidi katika kesi inayoendelea. Iwapo polisi wanaamini kwamba ushahidi wa uhalifu ulipatikana kwenye kifaa chako, ikijumuisha katika picha au video zako, basi polisi wanaweza kuuweka kama ushahidi. Wanaweza pia kujaribu kuondoa umiliki wa kifaa chako, lakini unaweza kupinga kutwaliwa kwa mali kama hiyo mahakamani.

Unaweza pia kubatilisha ufikiaji kwa baadhi ya huduma ambazo umeingia kwenye kifaa chako. Kwa mfano, kwenye X (zamani Twitter) ukienda ***Mipangilio na Faragha*** > ***Programu na Vifaa***, unaweza kubatilisha ufikiaji kutoka kwa vifaa ambavyo vina ruhusa ya kuingia kwenye akaunti yako ya X.

Kwa huduma zingine, kubadilisha nenosiri au fungu nywila kunaweza kusababisha programu kutoa nje mtumiaji. Lakini jihadhari kwamba kubatilisha ufikiaji wa watekelezaji wa sheria kunaweza kukuweka kwenye hatari ya kushtakiwa kwa kuzuia haki au uharibifu wa ushahidi. Unapaswa kuzungumza na wakili wako kwanza kabla ya kuamua jinsi ya kuendelea. Huduma za mtandaoni zinaweza kutoa rekodi za shughuli za hivi majuzi kwa akaunti yako. Ikiwa una wasiwasi kuwa kifaa chako kinatumiwa

kufikia akaunti bila idhini yako, inaweza kuwa muhimu kwako kuona kama rekodi kama hizo zinapatikana na kuzifuatilia.

Iwapo waandaaji sheria watachukua kifaa chako, wanaweza kutumia zana ya "Uchunguzi" kama vile Cellebrite kujaribu kutoa data kutoka kwa kifaa chako, kama vile picha, anwani, ujumbe na rekodi za eneo. Hili lina uwezekano mkubwa wa kufaulu ikiwa simu yako ni ya zamani au haijasimbwa. Kwa sababu hii, ni muhimu kubeba kiwango cha chini kabisa cha data nawe, na utumie kiwango cha juu zaidi cha usimbaji fiche, unapoingia katika hali hatari kama vile maandamano.